

Доц. др Саша Милојевић,
Криминалистичко-полицијска
академија Београд
Бојан Јанковић М.А.,
Криминалистичко-полицијска академија Београд

УДК: 351.746.1:347.763
Оригинални научни рад

УПОРЕДНИ ПРИКАЗ ГРАНИЧНИХ ПОЛИЦИЈА ДРЖАВА НАСТАЛИХ РАСПАДОМ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ГРАНИЧНЕ ПОЛИЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Аутори текста у раду приказују, организацију, надлежности и прописе које прате рад Граничне полиције Републике Србије, као и њен упоредни приказ са сличним службама свих држава насталих распадом бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, њиховим начинима рада и актима на основу којих они спроводе своју делатност. Из компаративног приказа граничних служби наведених држава може се констатовати да су организација, надлежности и процедуре које се примењују веома сличне, чак у неким деловима истоветне, јер су све државе прихватиле Концепт интегрисаног управљања границом, као и процедуре контроле прелажења и обезбеђења државне границе које су предвиђене Шенгенским кодексом о границама, а што је један од услова за њихов улазак у Европску унију. Због тога све државе морају да унифицирају своја поступања приликом обезбеђења и контроле прелажења државне границе. Такође, због свих наведених сличности у организацији, поступцима, прописима, треба се узети у разматрање могућност спровођења заједничке специјалистичке обуке свих припадника граничних полиција, бивших држава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

Кључне речи: гранична полиција, државе бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, надлежност, организација.

1. Увод

Главни спољнополитички циљ свих држава насталих распадом бивше СФРЈ јесте приступање Европској унији. Међутим, на путу ка Европској унији потребно је испунити низ услова који су постављени испред наведених земаља, а међу њима су и критеријуми из подручја слободе, безбедности и правде. Један од тих услова је и квалитетно и

ефикасно осигурање и обезбеђење државне границе, који уједно представља и један од основних циљева модерних и демократски уређених држава, те стога свака суверена земља изграђује структуру граничне безбедности како би га постигла. Данас је у већини земаља, укључујући и све чланице Европске уније, делатност граничне безбедности у надлежности Министарства унутрашњих послова. У неким земљама делатност заштите граница спроводе оружане снаге, што је најмање прихватљива варијанта обезбеђења државних граница.

Политике ЕУ имају за циљ да и након прикључења нових држава Европској унији, одрже и даље развијају Унију као подручје слободе, безбедности и правде. У складу са тим, решавање питања као што су гранична контрола, визе, спољне миграције, азил, полицијска сарадња, борба против организованог криминала и тероризма, сарадња на пољу наркотика, царинска сарадња и судска сарадња у кривичним и грађанским предметима изискује да државе чланице морају да буду адекватно опремљене да би ефикасно примениле оквир заједничких правила. Изнад свега, то изискује снажан и добро интегрисан административни капацитет унутар служби за спровођење закона и других релевантних тела, која морају да достигну неопходне стандарде. Најдетаљнији део политика ЕУ о правди, слободи и безбедности јесу Шенгенске правне тековине, које подразумевају уклањање контроле са унутрашњих граница. Управо у том делу критеријума је најважнија улога граничне полиције. Професионална, поуздана и делотворна гранична полиција је од круцијалног значаја за испуњење наведених услова. Организациони капацитети граничне полиције једне државе треба да буду у сагласности са Шенгенским захтевима, као и потребама и захтевима савремених глобалних економско финансијских кретања, и савремених појавних облика прекограничног криминала, нарочито транснационалног организованог криминала.

2. Гранична полиција Републике Србије

Управа граничне полиције једна је од Управа у саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије и интегрални је део Дирекције полиције. Надлежности, овлашћења и организација Управе граничне полиције су делом дефинисане 2005. године, доношењем Закона о полицији¹, а касније је све то уобличено доношењем других подзаконских прописа, који су ближе дефинисали делатности и организацију ове организационе целине Министарства унутрашњих послова. По својој концепцији Управа граничне полиције Министарства унутрашњих послова Републике Србије обједињује територијални и линијски облик рада. Територијално је везана за Станице граничне полиције за контролу прелажења државне границе и

¹ Службени гласник РС, бр. 101/2005.

за обезбеђење државне границе. Линијски је надређена организационим јединицама за пограничне послове и странце у подручним полицијским управама. У Републици Србији је прихваћен модел у којем је безбедност граница поверена полицијским органима, за разлику од ранијег милитарног система обезбеђења државне границе.² У појединим европским државама обезбеђење и контролу прелажења државне границе поверено је посебним граничним стражама (Пољска, Финска, Мађарска), ван оквира Министарства унутрашњих послова, које су директно подређене владама тих држава, у другима су то граничне службе у оквиру појединих министарстава (БиХ), а Република Србија се определила за концепт да послове обезбеђења и контроле државне границе буде поверени посебној организационој јединици у оквиру Министарства унутрашњих послова Републике Србије-Управи граничне полиције.³

Управа граничне полиције Министарства унутрашњих послова Републике Србије, обавља управљачку функцију у односу на послове организационих јединица у њеном саставу, које су надлежне за послове контроле прелажења и обезбеђења државне границе.⁴ Ова управа руководи свим организационим јединицама које су у њеном саставу, током њиховог обављања свих послова у њеној надлежности: контроле прелажења и обезбеђења државне границе, сузбијања прекограничног криминала, криминалистичко-обавештајне послове, послове у вези са кретањем и боравком странаца, нормативно-правне послове, послове законитости у раду и послове логистике.

Послове обезбеђења државне границе и послове контроле преласка државне границе Управа граничне полиције Министарства унутрашњих послова Републике Србије обавља преко регионалних центара за сваку суседну земљу посебно. У саставу регионалних центара налазе станице граничне полиције (СПП) за обезбеђење државне границе (ОБДГ) и контролу прелажења државне границе (КПДГ). Такође, Управа граничне полиције обавља послове контроле преласка државне границе на аеродромима. Посебан задатак је координација рада у подручним полицијским управама у оквиру свог делокруга у вези са дубинским обезбеђењем државне границе.

Управа граничне полиције предузима мере на сузбијању прекограничног криминала, посебно илегалних миграција, трговине људима, кријумчарења опојних дрога, оружја, забрањених супстанци и роба чији је промет ограничен или контролисан. Такође, један од

² Проф. Др Милан Милошевић, Мр Синиша Достић; -Сарадња граничних полиција земаља европске уније-пример СР Немачке и Пољске; - „Страни правни живот“; -бр. 2/09, стр. 255.

³ Ненад Бановић, Небојша Пурић, Мр Синиша Достић; - Осврт на историјат, садашњост и перспективе развоја граничне полиције у Републици Србији; - „Безбедност“; -бр. 1-2/2009, стр. 94.

⁴ Проф. Др Дане Субошић; - *Организација и послови полиције*; - Београд 2010, стр. 78.

задатака из ове групе послова је сузбијање коришћења лажних и фалсификованих путних исправа, као и прикупљање и анализирање криминалистичко-обавештајних података везаних за прекогранични криминал, уз стално праћење кретања међународних извршилаца кривичних дела и терориста и предузимање мера према њима.

У оквиру послова у вези са кретањем и боравком странаца Управа граничне полиције решава захтеве за стално настањење, прати и усклађује систем одобравања привременог боравка, координира, прати и региструје мере према странцима, као другостепени орган решава предмете о статусним питањима странаца и учествује у поступцима признавања права азила. Праћење стања безбедности на државној граници и пограничном подручју је један од битнијих послова Управе граничне полиције.

Управа граничне полиције је јединствена, централизована и хијерархијски организована на централном, регионалном и локалном нивоу.⁵ На централном нивоу, своју функцију остварује преко Одељења за границу, Одељења за странце, Одељења за сузбијање прекограничног криминала и криминалистичко-обавештајних послова, затим Одељења за развој система интегрисаног управљања границом и Дежурног оперативног центра.⁶

Одељење за границу координира радом Регионалних центара граничне полиције и задужено је за непосредну организацију и обављање послова контроле прелажења и обезбеђења државне границе и у свом саставу има Одсек за људске ресурсе, Одсек за контролу прелажења државне границе, Одсек за обезбеђење државне границе и Одсек за пограничне послове, посебне видове саобраћаја и унутрашње граничне прелазе са Станицом граничне полиције Београд, Станицом граничне полиције Ниш-аеродром и Станицом граничне полиције Приштина-аеродром. Станица граничне полиције Београд у свом саставу има: Групу за криминалистичко-обавештајне послове и Одсек за сузбијање прекограничног криминала, илегалних миграција и трговине људима.⁷

Одељење за развој система интегрисаног управљања границом у свом саставу има: Одсек за праћење реализације интегрисаног управљања границом, Одсек за планирање и развој и Одсек за међународну сарадњу.

Одељење за странце је задужено за решавање статусних питања странаца, односно контролу кретања и боравка странаца која се састоји

⁵ http://www.mup.gov.rs/cms_cir/direkcija.nsf/granicna-policija.h, *Управа граничне полиције*, 17. 03. 2011.

⁶ МУП Републике Србије; *-Информатор о раду МУП-а Републике Србије*; - Београд 2011, стр. 27.

⁷ МУП Републике Србије; *-Информатор о раду МУП-а Републике Србије*; - Београд 2011, стр. 28.

од регулисања виза, боравака, сталног настањења странаца, послова око Прихватилишта за странце, послова азила и мера према страним држављанима.⁸ У оквиру Одељења за странце налази се Одсек за статусна питања и контролу боравка и кретања странаца, Одсек за прихват и смештај странаца са Прихватилиштем за странце и Јединицом за обезбеђење Прихватилишта за странце које у свом саставу има и Одсек за азил.

Одељење за сузбијање прекограничног криминала и криминалистичко-обавештајне послове у свом саставу има: Одсек за криминалистичко-обавештајне послове, Одсек за сузбијање прекограничног криминала и Одсек за сузбијање илегалних миграција и трговине људима. Одељење обавља послове на три нивоа:

1. Национални ниво (стратегијски и оперативно);
2. Регионални ниво (преко организационих јединица у регионалним центрима), и
3. Локални ниво (организационе јединице станица граничне полиције Београд, станица граничне полиције Ниш – аеродром, станица граничне полиције Приштина – УНМИК).

Дежурни оперативни центар у домену своје надлежности континуирано прати појаве и догађаје на државној граници; усмерава и координира рад станица граничне полиције за контролу прелажења државне границе и обезбеђење државне границе, регионалних центара, Прихватилишта за странце и линија рада у Полицијским управама; извештава Министарство спољних послова о појавама и догађајима у којима су учествовали страни држављани; поступа по захтевима других служби МУП-а Републике Србије и других државних органа, а обавља и друге послове и задатке у складу са законом и важећим прописима.

На регионалном нивоу Управа граничне полиције функцију остварује преко **регионалних центара граничне полиције**, који су формираны територијално, тако да сваки од њих има надлежност над делом државне границе према једној суседној држави, осим према Румунији где постоје два регионална центра, један северно од реке Дунав, а други јужно. Организација регионалних центара је у принципу слична, а разлике које постоје су настале услед специфичности територије коју покривају и државе према којој су усмерени. Начелно, у оквиру центра налазе се Одсек за обезбеђење државне границе, Одсек за контролу прелажења државне границе, Одсек за сузбијање прекограничног криминалитета, група за криминалистичко обавештајне послове, мобилне јединице и дежурне службе.

На локалном нивоу своју функцију Управа граничне полиције остварује преко станица полиције за обављање контроле прелажења државне границе, којих има 40 (и имају надлежност над 89 граничних

⁸ http://www.mup.rs/cms_cir/direkcija.nsf/odeljenje-za-strance.h, Одељење за странце, 13.08.2011. године.

прелаза) и станица граничне полиције за обезбеђење државне границе, којих има 47.⁹ Станице граничне полиције за контролу прелажења државне границе обухватају један или више граничних прелаза. Наведене станице су у саставу Одсека за контролу прелажења државне границе Регионалног центра. Станице граничне полиције за обезбеђење државне границе обављају послове обезбеђења уз граничну линију и у дубини територије Републике Србије, а у саставу су Одсека за обезбеђење државне границе Регионалног центра. Структура станица граничне полиције зависи од категорије саме станице, при чему станица граничне полиције може бити прве, друге и треће категорије. Категорија станице граничне полиције за контролу прелажења државне границе одређује се према броју полицијских службеника, броју граничних прелаза које обухвата, фреквентности граничног прелаза и сложености послова у оквиру станице граничне полиције, а категорија станице граничне полиције за обезбеђење државне границе се одређује по броју полицијских службеника, територији коју покрива и сложености послова који се обавља.

У перспективи, развој Управе граничне полиције подразумеваће обједињење станица граничне полиције за контролу прелажења државне границе и обезбеђење државне границе, а у седишту Управе је предвиђено формирање Одељења за контролу законитости, опремање, обуку и попуњу, као и Централне мобилне јединице. Такође, предвиђено је да Одсек за реадмисију, који је тренутно у оквиру Управе за управне послове, постане организациона јединица Одељења за странце Управе граничне полиције.¹⁰

3. Република Црна Гора

Као и у Србији, све до 2003. године, обезбеђење државне границе у Црној Гори је обављала тадашња Војска Србије и Црне Горе, док су контролу прелажења граничне линије вршили припадници граничне полиције МУП-а Црне Горе. Наведене године, припадници граничне полиције МУП-а Републике Црне Горе преузели су од Војске Србије и Црне Горе обезбеђење државне границе у укупној дужини од 840,4 km (копном 571,6 km, морем 137 km, језером 50,5 km и реком 81,3 km). од чега је са:

- Републиком Хрватском 41,7 km (19,7 km копном и 22 km морем)
- Републиком Босном и Херцеговином 254,4 km (204,5 km копном, 38,2 km реком и 11,7 km језером)
- Републиком Албанијом 207,2 km (113,3 km копном, 22 km морем, 38,8 km језером и реком 33,1 km)

⁹ http://www.mup.gov.rs/cms_cir/direkcija.nsf/granicna-policija.h, Управа граничне полиције, 17.03.2011.

¹⁰ Др Дане Субошић; - *Организација и послови полиције*; - Београд 2010, стр. 79.

- Републиком Србијом 244,1 km, (234 km копном и 10 km реком) и
- На отвореном мору 93 km.¹¹

Процес контроле прелажења државне границе одвија се на 28 граничних прелаза, од чега су 19 друмски гранични прелази, пет лучки, два аеродромска и два железничка гранична прелаза. Према Републици Србији успостављени су гранични прелази "Кула", "Вуче", "Драченовац", "Добраково", "Чемерно", "Ранче" и железничка станица "Бијело Поље". Иначе, МУП Републике Србије и МУП Републике Црне Горе су 06.03.2009. године потписали Протокол о успостављању заједничких патрола на заједничкој граници.¹² Протокол регулише сва питања везана за обављање заједничких патрола.

Одлуком Владе Републике Црне Горе¹³, 2005. године, основана је Управа полиције као самостални орган државне управе.¹⁴ За обављање послова граничне полиције, у оквиру Управе полиције, задужен је Сектор граничне полиције. Управо се овде може видети највећа разлика у организацији граничних полиција Србије и Црне Горе. Управа граничне полиције у Србији се налази у Дирекцији полиције, која се налази у оквиру МУП-а Републике Србије, док је Сектор граничне полиције Црне Горе у саставу Управе полиције као самосталног органа државне управе. Сектор граничне полиције Црне Горе је слично организован као и Управа граничне полиције МУП-а Србије. У седишту Сектора граничне полиције (на националном нивоу) постоје четири одсека: Одсек за надзор државне границе, Одсек за контролу прелажења државне границе, Одсек за оперативни рад и Одсек за странце и сузбијање незаконитих миграција. На регионалном нивоу, организовано је осам испостава граничне полиције (Беране, Пљевља, Бјело Поље, Подгорица, Никшић, Бар, Херцег Нови и испостава поморске полиције), док је на локалном нивоу, организовано шеснаест експозитура граничне полиције.¹⁵ Улогу одсека у Сектору граничне полиције Црне Горе, у Србији имају одељења у Управи граничне полиције, на регионалном нивоу послове које обављају испоставе граничне полиције Црне горе, у Србији извршавају Регионални центри, а послове за које су у Црној Гори задужене експозитуре граничне полиције, у Србији обављају станице граничне полиције за обезбеђење државне границе и контролу прелажења државне границе.

¹¹ http://www.upravapolicije.com/crna-gora-uprava-policije-sektor-granicne-policije_1480_3_25.html, Сектор граничне полиције, 01.08.2011. године.

¹² Влада Републике Србије; -Одговори на упитник Европске комисије-поглавље 24: *Правда, слобода и безбедност*; - Београд, 2011, стр. 113.

¹³ Службени лист Републике Црне Горе, бр. 28/05.

¹⁴ Мр Синиша Достих; - Организација и надлежност граничних полиција у региону западног Балкана; - „Безбедност“; -бр. 3/2008, стр. 91.

¹⁵ <http://www.upravapolicije.com/navigacija.php?IDSP=1624>, Организациона шема, 01.08.2011. године.

У односу на Србију, највећа разлика у организацији је што Сектор граничне полиције Црне Горе у свом саставу има посебну Испоставу поморске полиције, која контролише границу на Јадранском мору, реци Бојани и Скадарском језеру. У оквиру Испоставе граничне полиције постоји Главни комуникационо-оперативни центар. Из овог центра се непрекидно, 24 часа, врши даљински мониторинг стања на „плавој“ граници, односно акваторије и приобаља Јадранског мора са две телевизијске камере инсталиране на стационарним центрима „Обостник“ и „Црни рт“, акваторије и приобаља Скадарског језера са две телевизијске камере на стационарним станицама „Божај“ и „Обострник“, акваторије и приобаља реке Бојане са једном камером на стационарној станици „Фраскање“ и копненог дела „зелене границе“ према Републици Албанији између Скадарског језера и Шаског језера.¹⁶

Послови које обављају припадници Сектора граничне полиције Црне Горе предвиђени су, пре свега, Законом о граничној контроли¹⁷, Законом о полицији¹⁸, Закоником о кривичном поступку¹⁹ и Правилником о начину обављања одређених полицијских послова и примјени овлашћења у примјени тих послова²⁰. Посебно је важан Закон о граничној контроли чије су норме усклађене са стандардима и процедурама земаља Европске уније.

Црна Гора је, као и Србија, прихватила концепт Интегрисаног управљања границом, усвајањем Стратегије интегрисаног управљања границом 2006. године, и Акционим планом за спровођење стратегије за период од 2006 до 2013. године.²¹ Стратегија и Акциони план су урађени на основу Смерница Европске комисије за интегрисано управљање границом на Западном Балкану, као и Шенген каталога препорука и најбоље праксе у контроли граница Генералног секретаријата Савета Европе из 2002. године.²² У спровођењу оба акта кључну улогу има Сектор граничне полиције Црне Горе.

Што се тиче школовања припадника граничне полиције Црне Горе, као и у Србији, не постоји посебна полицијска установа за такве потребе, већ се потребни кадрови обезбеђују путем основне полицијске обуке (за кандидате са завршеном средњом школом траје 18 месеци, а

¹⁶ Влада Црне Горе-Министарство унутрашњих послова и јавне управе; -*Упитник-информација коју од Владе Црне Горе захтијева Европска комисија у циљу припреме Мишљења о захтјеву Црне Горе за чланство у Европској унији – Додатна питања, поглавље 24 Правда, слобода и безбједност*; -Подгорица 2010, стр. 12.

¹⁷ Службени лист Црне Горе, бр. 72/09.

¹⁸ Службени лист Црне Горе, бр. 28/05.

¹⁹ Службени лист Црне Горе, бр. 57/09.

²⁰ Службени лист Црне Горе, бр. 05/07.

²¹ Влада Црне Горе-Министарство унутрашњих послова и јавне управе; *Упитник-информација коју од Владе Црне Горе захтијева Европска комисија у циљу припреме Мишљења о захтјеву Црне Горе за чланство у Европској унији-поглавље 24 Правда, слобода и безбједност*; -Подгорица 2009, стр. 52.

²² Исто.

са факултетом 10 месеци), допунске обуке за граничну полицију и стручне специјалистичке обуке припадника граничне полиције у Полицијској академији у Даниловграду. Ипак, може се констатовати да, за разлику од Републике Србије где у полицијским образовним институцијама не постоје предмети који се односе на послове граничне полиције, у Републици Црној Гори у склопу основне полицијске обуке, будући полицијски службеници реализују обуку и из наставне области „Надзор државне границе и погранични послови“.²³ Од 2003. године организује се и спроводи основни курс граничне полиције за полицијске службенике, који раде на пословима надзора, односно контроле и заштите државне границе. Курс траје 120 дана, и обухвата проучавање следећих области: Организација Сектора граничне полиције, Границе и Закон о граничној контроли, Надзор и заштита државне границе на копну, и посебно на води, Гранична контрола, Закон о странцима, Сузбијање кријумчарења опојних дрога и Сузбијање трговине људским органима.

Гранична полиција Црне Горе је препознала трговину људима као један од најопаснијих облика криминалне активности, па се у складу са тим организационо прилагодила овом виду криминалитета. У Сектору граничне полиције Црне Горе укупно је 34 полицијска службеника, 3 у седишту Сектора, а остали у испоставама граничне полиције, директно задужено за борбу против трговине људима.²⁴ Када је у питању подношење кривичних пријава за кривична дела везана за илегалне миграције (недозвољен прелазак државне границе, кријумчарење људи и трговине људима), надлежност је подељена између Сектора граничне полиције и Сектора криминалистичке полиције. Сектор граничне полиције је надлежан за сузбијање случајева илегалне миграције који немају елементе организованости, док је се за кривична дела где се појављује елемент организованости надлежан Сектор криминалистичке полиције, односно Одсек за борбу против организованог криминала који се налази у његовом саставу. У Србији је, насупрот Црне Горе, процедура другачија. Уколико Управа граничне полиције током рада открије случај са елементима организованости неће препустити посао организационој јединици Управе криминалистичке полиције, већ ће посао подношења кривичне пријаве самостално одрадити до краја, односно не постоји стриктна подела надлежности између управа.

²³ Влада Црне Горе-Министарство унутрашњих послова и јавне управе; -*Упитник-информација коју од Владе Црне Горе захтијева Европска комисија у циљу припреме Мишљења о захтјеву Црне Горе за чланство у Европској унији – Додатна питања, поглавље 24 Правда, слобода и безбједност*, -Подгорица 2010, стр. 16.

²⁴ Влада Црне Горе-Министарство унутрашњих послова и јавне управе; -*Упитник-информација коју од Владе Црне Горе захтијева Европска комисија у циљу припреме Мишљења о захтјеву Црне Горе за чланство у Европској унији – Додатна питања, поглавље 24 Правда, слобода и безбједност*; -Подгорица 2010, стр. 33-34.

4. Република Хрватска

После Словеније, као једине земље бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије која је чланица ЕУ, Хрватска је земља која ће у најскорије време постати члан ЕУ. Тачније, Хрватска би требала да постане пуноправни члан ЕУ 1. јануара 2013. године. Такође, Хрватска жели да што пре постане и део Шенгенског простора, јер само учлањење у ЕУ не значи и директни улазак у Шенгенски систем. У складу са намерама Хрватске да постане члан ЕУ и Шенгенског простора, она је морала да прилагоди организацију и надлежности граничне полиције условима које је пред њу поставила ЕУ, као и стандардима Шенгенског простора.

У складу са Законом о надзору државне границе²⁵ у Републици Хрватској, надзор државне границе (гранична контрола и заштита државне границе) у искључивој је надлежности МУП-а Републике Хрватске и обавља га Управа за границу, једна од управа у оквиру „Равнатељства полиције“ (у рангу Дирекције полиције у МУП-у Републике Србије), задужена за обезбеђење и контролу прелажења државне границе у укупној дужини од 3332 km. Управа се састоји из неколико организационих јединица: Одјел за заштиту државне границе, Одјел за сусједне земље, Одјел за незаконите миграције, Одјел поморске и аеродромске полиције, Прихватни центар за странце, Мобилна јединица за provedбу надзора државне границе.²⁶

Одјел за заштиту државне границе је задужен да руководи, координира и надзире законитост и методологију рада полицијских службеника граничне полиције који раде на пословима заштите границе на копну и рекама, те контролу пловидбе на пловним рекама, као и полицијских службеника за сузбијање прекограничног криминала, и за давање потребних смерница полицијским управама. **Одјел за сусједне земље** је задужен да руководи, анализира, координира и надзире законитост рада граничне полиције на пословима контроле прелажења државне границе на друмским, железничким и речним граничним прелазима. **Одјел за незаконите миграције** је задужен за праћење стања незаконитих миграција и предлагање мера за контролу законитости боравка странаца. **Одјел поморске и аеродромске полиције** прати, усмерава и контролише послове везане за граничну контролу на поморским и аеродромским граничним прелазима, сигурност на мору и заштиту ваздушног промета. **Прихватни центар за странце** основан је 1997. године као организациона јединица МУП-а Хрватске у који се смештају странци којима су судови, прекршајни или кривични, изrekli правоснажне

²⁵ Народне новине, бр. 146/08.

²⁶ <http://www.policija.hr/main.aspx?id=160>, Управа за границу, 01.06.2011. године.

мере протеривања из Републике Хрватске, а који се не могу одмах присилно удаљити. Данас је то део Управе за границу и обавља послове прихвата и смештаја странаца и учествује у поступцима утврђивања идентитета смештених странаца, те организује и спроводи њихова присилна удаљења. **Мобилна јединица за provedбу надзора државне границе** је основана уредбом Владе Републике Хрватске о унутрашњој организацији МУП-а Републике Хрватске 2005. године, у складу са европским стандардима, и налази се у склопу Равнатељства полиције – Управе за границу. Јединица је задужена за спровођење циљаних и унапред планираних појачаних мера контроле особа, превозних средстава и ствари на државној граници, као и у унутрашњости државног подручја ради спречавања и откривања незаконитог уласка и боравка особа и сузбијања прекограничног криминалитета. Послове надзора државне границе обавља уз коришћење посебних техничких уређаја.

За разлику од граничне полиције Републике Србије, која у оквиру Управе граничне полиције, на регионалном нивоу има своје регионалне центре, а на локалном нивоу полицијске станице, у Хрватској не постоје регионални центри граничне полиције, већ одељења у оквиру полицијских управа, док се полицијске постаје (полицијске станице), налазе, такође, у оквиру полицијских управа.²⁷ Полицијске управе представљају други, средњи ниво организације МУП-а Хрватске. Први, највиши, чине централне управе у седишту МУП-а, док трећи, најнижи, чине полицијске постаје.²⁸ У Републици Хрватској тренутно постоји укупно 189 граничних прелаза. У априлу 2009. године Република Хрватска је донела платформу за рационализацију и промену категоризације граничних прелаза. Платформом је предвиђено укидање 17 граничних прелаза, док ће преостали прелази бити укинати уласком у Шенгенски простор, односном напуштањем контроле на унутрашњој граници. Уласком у Шенгенски простор број граничних прелаза смањиће на 98.²⁹

Република Хрватска, за разлику од Србије која нема „плаву границу“, улаже велике напоре да обезбеди припадајућу акваторију Јадранског мора, тачније 31067 km² од укупно 87700 km² површине територије Хрватске³⁰. За надзор плаве границе израђена је Стратегија развоја поморске полиције са припадајућим Акцијским планом за њено спровођење у периоду од 2011. до 2013. године. У складу са Стратегијом и Акцијским планом, гранична полиција за надзор плаве

²⁷ Мр Синиша Достих; - Организација и надлежност граничних полиција у региону западног Балкана; - „Безбедност“; -бр. 3/2008, стр. 86.

²⁸ Bernd Grigoleit, Davor Štrk, Siegfried-Peter Wulf; -*Taktika policijskog postupanja*, 2. izdanje; -Zagreb 2005, str. 22.

²⁹ Влада Републике Хрватске; -*Извешће о испуњавању обавеза из поглавља 24. „Правда, слобода и сигурност“*; -Загреб 2010, стр. 8.

³⁰ <http://www.wikipedia.rs/>, Хрватска, 01.06.2011. године.

границе користи 49 пловила. Од тог броја, 28 пловила ће бити расходовано због своје дотрајалости до краја 2013. године. У плану је набављање нових 33 пловила, у складу са Шенгенским стандардима за надзор плаве границе.³¹

Концепт заштите зелене границе у Републици Хрватској израђен је 2010. године. Он представља стратешки оквир који дефинише организацију и методологију рада на зеленој граници. Концепт дефинише слабе тачке постојеће заштите државне границе. У њему су предложена техничка решења за побољшање надзора коришћењем техничких средстава и паса трагача обучених за проналажење трагова илегалних прелазака преко државне границе. Тренутно, гранична полиција Републике Хрватске користи техничка средства на два места (Имотски и Товарник), која су оцењена као критична за незаконите преласке државне границе, и на тим местима је постављен видео надзор који сачињавају стационарне термовизијске камере.³²

Као и у Републици Србији, у Републици Хрватској не постоји посебна установа за школовање граничне полиције. Обука за граничне полицијске службенике се састоји од основне и специјалистичке и спроводи се у оквиру Полицијске академије. Основна обука за занимање полицајац траје 12 месеци, а специјалистички курс за граничну полицију 8 недеља. Кроз специјалистички курс пролазе сви полицијски службеници који су завршили основну обуку, а одређени су за рад у граничној полицији. Програм специјалистичке обуке за граничну полицију се разликује од програма у Србији јер садржи вишеструко повећани фонд часова из подручја „ЕУ и Шенгенско право“.³³

5. Република Македонија

Реформа Македонске полиције извршена, уз помоћ Европске уније, у периоду од 2001. до 2005. године укључивала је и промене у граничној безбедности. Први корак реформи у делу граничне безбедности односио се на доношење Националне стратегије за интегрисано управљање границом.³⁴ Дакле, Република Македонија је као и Република Србија, прихватила Концепт о интегрисаном

³¹ Влада Републике Хрватске; -Извешће о испуњавању обавеза из поглавља 24. „Правда, слобода и сигурност“; -Загреб 2010, стр. 14.

³² Влада Републике Хрватске; -Извешће о испуњавању обавеза из поглавља 24. „Правда, слобода и сигурност“; -Загреб 2010, стр. 13.

³³ Влада Републике Хрватске; -Извешће о испуњавању обавеза из поглавља 24. „Правда, слобода и сигурност“; -Загреб 2010, стр. 9.

³⁴ Lidija Georgieva; -Border Management Reform in Macedonia, у “Security Sector Governance in the Western Balkans: Self-Assessment Studies on Defence, Intelligence, Police and Border Management Reform”, приредили А. Н. Ebnöther, Р. Н. Fluri, Р. Jurekovic (Eds.); Vienna and Geneva 2007, стр. 325.

управљању границом. Други корак је био оснивање Граничне полицијске службе у оквиру Бироа за јавну безбедност, која је преузела обезбеђење државне границе од војних јединица, у периоду од маја 2004. до августа 2005. године (према Републици Грчкој – мај 2004., Републици Бугарској – септембар 2004., Републици Србији – мај 2005. и Републици Албанији – август 2005. године).³⁵

Данас, гранична полиција Републике Македоније је, као и гранична полиција у Републици Србији, организована на три нивоа – централном, регионалном и локалном. На централном нивоу организован је Сектор за граничне послове и миграције, у оквиру Бироа за јавну безбедност Министарства за унутрашње послове.³⁶ Сектор у свом саставу има Одељење за странце и реадмисију и Мобилну јединицу за прекогранични криминалитет. За полицијске послове које се односе на обезбеђење државне границе и контролу прелажења државне границе су формиран Регионални центри за граничне послове (регионални ниво). Чланом 26. Закона о полицији Републике Македоније³⁷ дефинисани су Регионални центри Југ (са седиштем у Кавадарцима), Исток (са седиштем у Делчеву), Север (са седиштем у Скопљу) и Запад (са седиштем у Охриду). За разлику од Србије, у македонском закону су прецизније дефинисани услови које неко лице мора да испуни да би постало начелник Регионалног центра за граничне послове, што је много боље законско решење, јер смањује могућност довођења на положај неискусних кадрова. Да би неко лице било постављено за начелника, оно мора поред општих услова, да испуни и услов да је претходно у полицији радило најмање 10 година, а од тога 4. године на руководећим пословима.³⁸ У оквиру регионалних центара за граничне послове формиране су полицијске станице за обезбеђење државне границе и полицијске станице за контролу прелажења државне границе, и оне представљају локални ниво организације граничне полиције.

Надзор државне границе Републике Македоније је у искључивој надлежности Министарства унутрашњих послова. У чл. 2 Закона о надзору државне границе³⁹ дефинисан је појам надзора државне границе. Под њим се сматрају „све радње које се односе на обезбеђивање државне границе и граничну контролу, као и анализу

³⁵ Ferdinand Odzakov; - Police Reform in the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Macedonia, у “*Security Sector Reform in South East Europe – from a Necessary Remedy to a Global Concept*”, приредили А. Н. Ebnöther, Е. М. Felberbauer, М. Staničić, Vienna and Geneva 2007, стр. 131.

³⁶ <http://www.mvr.gov.mk/DesktopDefault.aspx?tabindex=0&tabid=98>, *Органограм на Министарство за внатрешни работи, февруари 2011.*, 01.06.2011. године.

³⁷ Службени весник на Република Македонија, бр.114/06.

³⁸ Чл. 27 Закона о полицији Републике Македоније, Службени весник на Република Македонија, бр. 114/06.

³⁹ Службени весник на Република Македонија, бр. 88/09.

опасности на унутрашњу безбедност и анализу претњи које могу да утичу на безбедност граница ради: спречавања и откривања кривичних дела и прекршаја и хватање њихових извршилаца; спречавање и откривање незаконитих прелазака државне границе и илегалних миграција; заштите живота, здравља људи, личне сигурности, имовине, животне средине и природе, и спречавање и откривање других опасности за јавни ред, правни поредак и националну безбедност“. И поред овако широко дефинисаних надлежности граничне полиције Републике Македоније, обим послова које обавља македонска гранична полиција је много мањи у поређењу са обимом послова Граничне полиције Републике Србије, што се може сагледати из следећих података. У периоду од 2001. до 2010. године, преко граничних прелаза у Републику Македонију је ушло или изашло 104.376.323 лица, а у истом периоду гранична полиција Македоније је на граничној линији открила 13.300 илегалних имиграната.⁴⁰ У Републици Србији је само 2010. године границу прешло 48.000.000, а у истој години је откривено 4.320 илегалних имиграната.⁴¹

Међутим, како је Република Македонија, као и Република Србија, прихватила Концепт интегрисаног управљања границом, поред граничне полиције на граници постоји низ других служби које међусобно сарађују. Њихову сарадњу усмерава Национални координативни центар за гранично управљање,⁴² чија је улога да координира рад свих служби на граници и стварање услова за лакшу размену података и информација између служби. У састав Националног центра, поред координатора, заменика координатора, по једног представника Министарства финансија и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, улази и десет представника Сектора граничне полиције Македоније. Сличну улогу у Србији има Координационо тело за спровођење Стратегије интегрисаног управљања границом, основано 2009. године, Одлуком Владе Републике Србије.⁴³

Република Македонија, као ни Република Србија, не поседује посебну школу за граничну полицију. Комплетна полицијска обука се одвија у складу са Законом о полицијској академији⁴⁴. У Академији се

⁴⁰ <http://www.moi.gov.mk/DesktopDefault.aspx?tabindex=0&tabid=383>, ПРЕМИНУВАЊЕ НА ПАТНИЦИ НА ДРЖАВНАТА ГРАНИЦА ВО ПЕРИОДОТ 2001 - 2010 ГОДИНА, 01. 06. 2011. године.

⁴¹ МУП Републике Србије; -Информатор о најзначајнијим резултатима МУП-а Републике Србије у 2010. години; - Београд 2011, стр. 6

⁴² Национални координативни центар за гранично управљање основан је Одлуком Владе Републике Македоније 13. 03. 2007. године, Службени весник на Република Македонија, бр. 35/07.

⁴³ Влада Републике Србије; -Одговори на упитник Европске комисије-поглавље 24: Правда, слобода и безбедност; - Београд, 2011, стр. 75.

⁴⁴ Службени весник на Република Македонија, бр. 40/03.

поред спровођења високог образовања, организује и основна обука, у оквиру које се спроводи основна полицијска обука и обука за припаднике граничне полиције.

6. Република Босна и Херцеговина

У Републици Босни и Херцеговини послове и задатке обезбеђења државне границе и граничне контроле врши Гранична полиција Босне и Херцеговине у складу с одредбама Закона о граничној контроли.⁴⁵ „Гранична полиција Босне и Херцеговине је управна организација у оквиру Министарства безбједности Босне и Херцеговине, с оперативном самосталношћу, основана ради обављања полицијских послова везаних за надзор и контролу преласка границе Босне и Херцеговине, и других послова прописаних законом.“⁴⁶ Са оперативним радом Гранична полиција Босне и Херцеговине је отпочела 6. јуна 2000. године формирањем прве јединице, на сарајевском аеродрому, и тада је то била прва јединствена, мултиетничка агенција за спровођење закона у Републици Босни и Херцеговини. Гранична полиција Босне и Херцеговине успостављена је на темељу Закона о Државној граничној служби Босне и Херцеговине, који је, у складу са својим овлашћењима, 13. јануара 2000. године наметнуо Високи представник у Босни и Херцеговини⁴⁷, јер у то време није постојао консензус у међу ентитетима око њеног оснивања (највеће противљење је било у Републици Српској, где се сматрало да наведена служба може угрозити њен суверенитет). Процес преузимања послова надзора и контроле преласка државне границе од ентитетских и кантоналних МУП-ова текао је етапно и окончан је 2002. године.⁴⁸ Законом о измени Закона о Државној граничној служби, који је ступио на снагу 18. 04. 2007. године, назив Државна гранична служба Босне и Херцеговине промењен је у Гранична полиција Босне и Херцеговине. Гранична полиција Босне и Херцеговине контролише целокупну границу Републике Босне и Херцеговине, дугачку 1.551 km, на којој је 55 међународних граничних прелаза (укључујући и четири међународна аеродрома у Републици Босни и Херцеговини).⁴⁹ Границу са Републиком Србијом Гранична полиција Босне и Херцеговине обезбеђује самостално и у сарадњи са колегама из Републике Србије,

⁴⁵ Службени гласник Босне и Херцеговине бр: 56/04;27/07;59/09.

⁴⁶ Чл. 2 ст. 1 Закона о државној граничној служби, Службени гласник БиХ бр. 50/04; 27/07;59/09.

⁴⁷ <http://www.granpol.gov.ba/o-nama/?cid=15,2,1>, *USPOSTAVA I RAZVOJ*, 01.06.2011. године.

⁴⁸ Доц. Др Синиша Каран; - Институције Босне и Херцеговине у области безбједности, Уставно-правни оквир; - „Безбједност, полиција, грађани“; - бр. 3-4/10,„ стр. 346.

⁴⁹ <http://www.granpol.gov.ba/o-nama/?cid=17,2,1>, *ORGANIZACIJA I UPRAVLJANJE*, 01.08.2011. године.

путем заједничких патрола, а у складу са потписаним Протоколом о успостављању заједничких патрола на заједничкој граници, који је потписан 06.03.2009. између МУП-а Републике Србије и Граничне полиције Босне и Херцеговине.⁵⁰ Протокол регулише сва питања везана за обављање заједничких патрола.

Гранична полиција Босне и Херцеговине организована је с циљем обезбеђивања координације свих активности на централном, регионалном и локалном нивоу, тако да пружи високо специјализоване услуге потребне за извршавање задатака из своје надлежности, као и да обезбеди двосмерну размену информација, између централних, регионалних и локалних организационих нивоа.⁵¹ Организација Граничне полиције Босне и Херцеговине је слична организацији Граничне полиције у Републици Србији, односно вршење послова из надлежности Граничне полиције остварује се у оквиру организационих јединица устројених на централном, регионалном и локалном нивоу. Организационе јединице на Централном нивоу су: Кабинет директора, Главна канцеларија (Управа за операције, Управа за администрацију, Канцеларија за професионалне стандарде и унутрашњу контролу, Канцеларија за стратешко планирање и анализу), Централна истражна канцеларија (у чијем саставу делују и две Јединице за надзор и осматрање) и Центар за обуку у Суходолу код Сарајева. На регионалном нивоу делује укупно 6 организационих јединица, односно Теренских канцеларија у чијем саставу (осим Теренске канцеларије за ваздушне луке) налазе се и Јединице за подршку и контролу. На локалном нивоу делује 17 Јединица Граничне полиције и 4 Јединице граничне полиције на међународним аеродромима у Босни и Херцеговини.

Оно по чему се, у организационом смислу, Гранична полиција БиХ разликује од свих сличних организација у региону, па и од Граничне полиције у Републици Србији, јесте њен етнички састав који је предвиђен правилницима о систематизацији радних места. Тим правилницима је одређена процентуална заступљеност три конститутивна народа – Бошњака, Срба и Хрвата. У складу са тим, у седишту главне канцеларије у Сарајеву национална структура запослених одражава стање које је затечено на попису становништва из 1991. године. Регионалне теренске канцеларије одржавају националну структуру региона или кантона на чијој територији се налазе. Међутим, наведени принцип има и нека ограничења. Запослени у организационим јединицама на било ком нивоу – централном, регионалном или локалном, ни у ком случају не могу да буду само

⁵⁰ Влада Републике Србије; -*Одговори на упитник Европске комисије-поглавље 24: Правда, слобода и безбедност*; - Београд, 2011, стр. 113.

⁵¹ Мр Драган Кулић; - Мјесто у улога граничне безбједности у систему безбједности Босне и Херцеговине; - „Безбједност, полиција, грађани“; - бр. 3-4/10., стр. 379.

представници једног конститутивног народа, нити може да их буде више од две трећине укупног броја, али такође, ни мање од 10%. Овај принцип важи само за три конститутивна народа, док за остале народе и националне мањине важи правило да је њихово учешће пропорционално проценту заступљености на попису из 1991. године.⁵² Сви запослени у граничној полицији су потпуно интегрисани у њен састав и могу бити упућени на било коју тачку коју покрива Гранична полиција Босне и Херцеговине.

Правилником о унутрашњој организацији Граничне полиције је предвиђено 2.536 запослених, од чега 2.339 полицијских службеника. На дан 31.03.2008. године у односу на предвиђену систематизацију радних места било је непопуњено 458 радних места, углавном полицијских службеника (442).⁵³ У погледу структуре запослених, највише их је са средњом стручном спремом (76,65%), док је са вишом стручном спремом запослено 12,04%, а са високом стручном спремом 11,31%. Главни разлог недовољне кадровске попуњености је у чињеници да Гранична полиција своје послове обавља у граничном појасу, у претежно руралним подручјима, па је удаљеност места рада полицијских службеника од места становања изразито значајна. Тренутно преко 400 полицијских службеника има место рада удаљено преко 80 километара од места боравка. Због ових разлога не постоји довољна заинтересованост полицијских службеника из других агенција за рад у Граничној полицији, а такође присутан је и проблем одлива кадрова из Граничне полиције у друге полицијске агенције.

Овај проблем гранична полиција настоји превазићи школовањем и обуком властитих кадрова у Центру за обуку. Међутим, овај центар је намењен за додатну специјализовану обуку и извођење посебних курсева већ запослених кадрова у Граничној полицији, који су претходно завршили основну полицијску обуку. Гранична полиција за потребе основне полицијске обуке, а због непостојања властитих институционалних центара користи капацитете полицијских академија Федералног МУП-а у Сарајеву и МУП-а Републике Српске у Бања Луци, у складу са својим потребама и њиховим могућностима.⁵⁴ Под притиском међународне заједнице усаглашени су и хармонизовани планови и програми, као и начини извођења основне полицијске обуке за чин полицајац и млађи инспектор на полицијским академијама

⁵² Jasmin Ahić; - Bosnia's Security Sector Reform – State Border Service of BH as an efficient Border Management Agency, у "Security Sector Governance in the Western Balkans: Self-Assessment Studies on Defence, Intelligence, Police and Border Management Reform", приредили А. Н. Ebnöther, Р. Н. Fluri, Р. Jurekovic (Eds.); Vienna and Geneva 2007, стр. 311.

⁵³ Вијеће министара Босне и Херцеговине, Министарство сигурности; -*Стратегија у области миграција и азила, акциони план 2008-2011*; - Сарајево, 2008, стр. 22.

⁵⁴ Mirza Smajić; - *Education and training of the police forces in Bosnia and Herzegovina*; - „Pregled“; -бр. 1/2009, стр. 207.

Федералног МУП-а и МУП-а Републике Српске. У поређењу са Републиком Србијом, може се констатовати да Босна и Херцеговина, у оквиру Граничне полиције, има свој центар за обуку, који у Србији не постоји, али што се тиче основне полицијске обуке ситуација је слична, односно граничне полиције обе земље користе услуге других полицијских институција.

7. Република Словенија

Пре проглашења независности Републике Словеније, 1991. године, словеначка гранична полиција вршила је граничну контролу на границама са Италијом, Аустријом и Мађарском. Како су и пре независности постојале станице граничне полиције према Италији, Аустрији и Мађарској, проблем је био само успостављање граничне контроле према Републици Хрватској, јер ту није било контроле граница, пошто су обе републике биле саставни део тадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Када је Република Словенија постала независна држава морала је да успостави граничну контролу и према Републици Хрватској, што је и урадила, али уз велике тешкоће, јер су између две државе постојала спорења око граничне линије. Чак и данас, граница на мору још увек није у потпуности дефинисана.

Република Словенија је, за разлику од Републике Србије и осталих држава насталих распадом бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, једина чланица ЕУ, те се због тога организација и надлежности Граничне полиције Републике Словеније разликују од осталих земаља региона. Република Словенија се налази на спољним границама ЕУ и представља прву заштиту од криминалитета усмереног према ЕУ. Све до уласка Републике Словеније у ЕУ, Словеначка гранична полиција је била одговорна за надзор 1.382 km државне границе – са Италијом, Аустријом, Мађарском и Хрватском. То је укључивало заштиту државне границе ван граничних прелаза, као и обављање граничне контроле на 196 граничних прелаза, разних категорија.⁵⁵ Након уласка Словеније у ЕУ и ступања на снагу Шенгенске конвенције за Републику Словенију, словеначка гранична полиција обавља контролу 670 km екстерних шенгенских граница са Хрватском. Док српска гранична полиција обезбеђује границу дуж целе своје територије, словеначка гранична полиција исти посао обавља само према Републици Хрватској и на „плавој“ граници, односно на припадајућој акваторији Јадранског мора.

Гранична полиција Словеније се, исто као и гранична полиција у Републици Србији, налази у оквиру Министарства унутрашњих

⁵⁵ Marko Gašperlin; - *Border security systems: The Slovenian case study*; - Geneva 2003, стр. 1.

послова. За разлику од Републике Србије, где је Управа граничне полиције у рангу са Управом полиције, у Словенији је то организациона јединица на нивоу посебног одељења које се налази у саставу Управе униформисане полиције⁵⁶ задуженог за послове у областима безбедности државне границе, илегалних миграција и странаца. Полицијски службеници у одељењу су задужени за планирање, организацију и праћење рада јединица за контролу преласка државне границе, заштиту државне границе, спровођење истрага о кривичним делима и прекршајима који су се десили на граници, утврђивање граничних инцидената, спречавање илегалних миграција (трговине људима) и праћење догађаја везаних за Закон о странцима. У другом степену одлучује о питањима која су везана за прелазак државне границе, а такође је задужена и за руковођење Центром за странце. За разлику од Граничне полиције Републике Србије, у Словенији не постоје регионални центри граничне полиције, већ се у оквиру регионалних полицијских управа налазе одељења униформисане полиције, у оквиру којих се налазе одсеци за државну границу и странце. У оквиру полицијских управа, којих има укупно 11, налазе се различите полицијске станице, у зависности од територије коју покрива управа (станице полиције опште надлежности, саобраћајне полицијске станице и др.) док су за контролу прелазења и обезбеђења државне границе задужене граничне, поморске и аеродромске полицијске станице.⁵⁷ Све полицијске станице су директно подређене директору регионалне полицијске управе.

Одељење граничне полиције сачињавају три одсека: Одсек за државну границу, Одсек за илегалне миграције и странце и Одсек за координацију активности⁵⁸. Одсек за државну границу задужен је за граничну контролу, предузимање полицијских активности на мору и на аеродромима, издавање виза на граничним прелазима и издавање одобрења за планирање, реализацију и изградњу инфраструктуре на граничним прелазима.⁵⁹

У оквиру одсека за државну границу налази се Специјална јединица за контролу државне границе. Ова јединица се може упоредити са мобилним јединицама у Граничној полицији Србије, с тим да у Републици Србији оне организационо припадају регионалним центрима, а у Републици Словенији Одељењу за државну границу. Улога ове јединице је да обавља полицијске задатке који захтевају

⁵⁶ Tadeja Kolenc; - *The Slovene Police*; - Ljubljana 2003, стр. 36.

⁵⁷ http://www.policija.si/portal_en/organiziranost/pp/index.php, List of Police Stations, 03.02.2011.

⁵⁸ http://www.policija.si/portal_en/organiziranost/pdf/100101-OrgGPU_a.pdf, ORGANISATIONAL STRUCTURE OF THE POLICE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA, 03.02.2011.

⁵⁹ <http://www.policija.si/index.php/generalna-policijska-uprava/232>, Sektor mejne policije, 03.02.2011.

посебне вештине и знања и коришћење посебне опреме у контроли и обезбеђењу државне границе, и то у пословима:

- контроле државне границе коришћењем оптоелектронских система и возила опремљених овим системима, који омогућавају мобилни надзор државне границе;
- обављања посебне и циљане контроле на државној граници, у граничној области и унутар територије државе у циљу превенције, откривања и вођења истрага о прекограничном криминалу, илегалним миграцијама (трговини људима), кријумчарењу наркотика, оружја, муниције, украдених возила и коришћењу фалсификованих или украдених путних исправа;
- учествовања у припремама и реализацији посебних вештина и знања из граничних послова;
- обезбеђивања одржавања, рационалног коришћења и испитивања материјално-техничких ресурса неопходних за рад јединице, и
- учествовања у припреми система и стандарда и планирања материјално-техничких ресурса за рад јединице.⁶⁰

Један од задатака одсека за илегалне миграције и странце јесте и рад на ефикасном супротстављању трговини људима. Република Словенија је пре свега транзитна земља када је реч о трговини људима. Жртве се обично пребацују преко територије Републике Словеније, такозваном Балканском рутом (Република Хрватска – Република Босна и Херцеговина – Република Црна Гора – Република Србија)⁶¹, а затим се убацују у Италију, која представља улазну капију у Западну Европу. То су најчешће особе су женског пола, првенствено држављанке Украјине, Молдавије, Русије, Словачке, Румуније и Бугарске.⁶²

Главни задатак Одсека за координацију активности јесте усклађивање мера и активности са другим органима и одржавање контакта са FRONTEX-ом⁶³. Такође, одсек анализира и оцењује

⁶⁰ http://www.policija.si/portal_en/organiziranost/uup/meja/meja.php, Border Police Division, 03.02.2011.

⁶¹ <http://www.zonta.org/linkclick.aspx?fileticket=elPO4rqbAdg%3d&tabid=129>, Zonta international, Regional anti- trafficking mobilization for prevention, стр. 5, 04. 04. 2011.

⁶² <http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/trgovina/trgovina.porocilo.MDS08.an.pdf>, Government of The Republic of Slovenia, Report on the work of the interministerial working group in the fight against trafficking in human beings in 2008, стр. 10, , 04.04.2011.

⁶³ FRONTEX, агенција ЕУ са седиштем у Варшави, основана је као специјализовано и независно тело чији је задатак да координира оперативну сарадњу између држава чланица у области безбедности граница, а у вези са обавештајним радом. FRONTEX допуњује и пружа додатну помоћ у области обавештајног рада везаног за обезбеђење државних граница националним система управљања границама држава чланица.

безбедносној ситуацију на граници, као и ефикасност и успех у раду граничне полиције. Овај одсек је задужен и за усмеравање и координацију рада у полицијским управама у својој области рада, кад год се захтева координација приликом извођења операција које се спроводе на ширем простору Словеније. Одсек пружа стручну помоћ у својој области рада и надзире законитост и ефикасност рада граничне полиције.

Као и у Републици Србији, у Републици Словенији не постоји посебна школа намењена искључиво за школовање припадника граничне полиције. Постоји Полицијска академија која школује полицијске службенике опште надлежности, а накнадно се на истој институцији организује специјална обука за припаднике граничне полиције и то у виду специјалистичких курсева (нпр. о спречавању трговине дрогом, спречавању трговине људима, спречавању кријумчарења украдених аутомобила и др.).⁶⁴

8. Закључак

Организација Граничне полиције Републике Србије и граничних полиција држава насталих распадом бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије је условљена главним спољнополитичким циљем свих тих држава – пуноправним чланством у Европској унији, као и прихваћеним Концептом интегрисаног управљања границом. Да би било која држава ушла у Европску унију неопходно је да испуни строге критеријуме у вези граничне безбедности, као и да прилагоди организацију и процедуре својих граничних полиција. Све државе настале распадом бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије су углавном прихватиле организацију граничне полиције на три нивоа – централном, регионалном и локалном. Код неких је та организација благо модификована, али се опет заснива на три нивоа. Такође, све државе су прихватиле процедуре контроле прелажења и обезбеђења државне границе које су предвиђене Шенгенским кодексом о границама. У складу са тим, у будућности се може размишљати о заједничкој специјалистичкој обуци за припаднике граничне полиције, јер све државе већ поступају у складу са наведеним кодексом. Основна полицијска обука би се спроводила у матичним земљама, где би будући припадници граничне полиције изучавали националне прописе, а специјалистичка обука би била заједничка и обухватала би процедуре

---

⁶⁴Bojan Dobovšek; - COUNTRY STUDY: SLOVENIA, у “*Better management of EU borders through cooperation*”, приредили Р. Gounev, Т. Bezlov, М. Faion, D. Hristov; Sofia 2011, стр. 368.

контроле прелажења државне границе, начине обезбеђења, процедуре спровођења анализе ризика, курсеве у вези фалсификованих докумената, кријумчарења дроге, кријумчарења људи, трговине људима и др. Таква, заједничка обука би била корисна из више разлога. Прво, уштедела би се финансијска средства, јер би исти наставни кадар могао да држи обуку свим припадницима граничних полиција разматраних држава, и то на једном месту, нпр. заједничком центру за обуку граничне полиције чије би се седиште споразумно одредило између држава. Други, важнији разлог је размена искустава у спровођењу послова које обавља гранична полиција. Трећи разлог је успостављање сарадње и упознавање између полазника курсева, како би каснија сарадња између граничних полиција била успешнија, јер би се у њој поред формалних контаката могли искористити и већ стечени неформални контакти, који би убрзали размену информација и повећали ефикасност сарадње. У сваком случају, највероватније се ближимо дану када ће све државе настале распадом бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије опет бити заједно на окупу, у саставу Европске уније, што је након распада било незамисливо. Граничне полиције морати ће да унифицирају процедуре и организацију служби, а није искључено да ће националне граничне службе бити укинуте и да ће постојати заједничка гранична служба Европске уније, која се може развити из данашње Агенције за безбедност спољних граница ЕУ – FRONTEX, и у којој ће заједно радити припадници граничних полиција држава насталих распадом бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

Doc, Ph. D. Saša Milojević,
Criminalistic Police Academy Belgrade

Bojan Janković, M.A.
Criminalistic Police Academy Belgrade

COMPARATIVE REVIEW OF BORDER POLICE IN THE COUNTRIES FORMED AFTER THE BREAKUP OF SOCIALIST FEDERATIVE REPUBLIC OF YUGOSLAVIA AND BORDER POLICE IN THE REPUBLIC OF SERBIA

First of all, the authors of this paper examine the organisation, jurisdiction and regulations of the Border Police of the Republic of Serbia and afterwards give comparative review of similar services in countries formed after the breakup of Socialist Federative Republic of Yugoslavia. From the given review, one may conclude that the organisation, jurisdiction and procedure in afore- mentioned countries are similar and in some parts even the same, thanks to the fact that all countries have adopted the Concept of Integrated Border Management and the procedure of controlling border crossing and maintaing the security of state borders from Schengen Border Code. Accepting these terms represents one of the conditions for entering European Union. All countries have to uniform their activitites in securing and controlling border crossing. One proposition should be concerned- for all the similarities in the organisation, activities and regulation , mutual education and training for all the members of Border Police from ex YU countries could be organised.

Key words: Border Police, Countries of ex Socialist Federative Republic of Yugoslavia, Jurisdiction, Organisation.